

Låt Irguns öde bli Hamas

| av Lisa Abramowicz

De judiska terrorgrupper som var aktiva i anslutning till att staten Israel bildades förbjöds och upphörde snart med sin verksamhet. Yassir Arafat och andra ledare i arabvärlden borde lära av Ben-Gurions exempel.

DEN ENES TERRORIST ÄR DEN andres frihetskämpe, sägs det. Efter terroristattacken den 11 september kunde FN:s generalförsamling inte komma överens om vilka organisationer som var att betrakta som terrorister. Framför allt ville inte de muslimska länderna att organisationer som Hamas, Islamska Jihad eller Hezbollah skulle stämpas som terrorister. Men hur ser det ut på den andra sidan i Mellanösternkonflikten? Visst fanns det judiska terrorister? Kanske kan den israeliska historien lära oss en del om hur man får bukt med terrorismen?

En del av dagens vänsterdebattörer, men även en seriös statsvetare som Sune Persson menar att judisk terrorism bidrog till att Israel bildades 1948 och att araberna har lärt sig av dessa judiska terrorister. Sådana påståenden brukar användas för att ursäktas eller försvara användandet av terror i dagens Mellanöstern. Det kan därför vara av visst intresse att skärskåda de judiska terrorgrupper eller irreguljära styrkor, som existerade före Israels bildande och som avväpnades samtidigt som Israels reguljära armé utkämpade ett långt och blodigt krig med sina arabiska grannar och grannstater.

IRGUN

Irgun (kallad Etzel i Israel) bildades 1937 som en försvarsstyrka och en reaktion på arabisk terrorism mot judiska mål i mandatområdet Palestina. Arabisk terror hade förekommit redan på 1920-talet. 1929 mördades till exempel 79 judar brutalt i Hebron. Mer organiserad blev terrorn i och med att en "intifada" inleddes 1936. Den avslutades inte förrän 1939. Irguns syfte var att slå tillbaka dessa arabiska attacker, då man upplevde att de brittiska myndigheterna inte gjorde tillräckligt för att försvara de judiska invånarna i mandatområdet.

Från maj 1939 blev Irguns huvudmål den brittiska överhögheten efter att den brittiska Vitboken om Palestinamandatet publicerats. Genom den begränsades judisk invandring under en period då Europas judar behövde det som mest, då det var dödstraff på att vara född jude. Invandringen av araber från grannländerna begränsades däremot inte.

Irgun var inte bara en försvars- och terrorgrupp utan organiserade också illegal judisk invandring från Euro-

pa. Från september 1939 till januari 1944 hölls dock en vapenvila mellan britterna och Irgun på grund av kriget mot nazisterna.

Från februari 1944 attackerade Irgun åter brittiska administrationsbyggnader samt polis- och radiostationer. Från senhösten 1945 till augusti 1946 förekom också ett begränsat samarbete mellan den judiska mainstreamarmén Haganah, Irgun, och Sternligan eller Lehi som den kallades i Israel. Lehi bildades 1940 efter en splittring inom Irgun eftersom Lehi ansåg att britterna skulle bekämpas med oförminskad styrka trots kriget mot nazisterna. Lehi attackerade brittiska militära och administrativa mål under hela kriget, till skillnad från Irgun.

STERNLIGAN AVVECKLADES

Enligt brittiska uppskattningar bestod Lehi som mest av cirka 300 personer. Den var en antiimperialistisk terrorgrupp vars huvudsyfte var att bekämpa den brittiska myndigheten i mandatområdet Palestina. Lehis mest spektakulära och kritiserade terrordåd var tre:

Mordet på den brittiske ministern för mellanöstern, Lord Moyne 1944 i Kairo.

Attacken mot den brittiska arméns högkvarter och mandatregeringens kontor, båda placerade på King David Hotel i Jerusalem den 22 juli 1946 med 90 döds-offer som följd.

Mordet på den svenske FN-medlaren Folke Bernadotte 1948 i Jerusalem, på grund av missnöje med hans kompromissförslag i den redan antagna delningsplanen. Efter detta senare, i alla kretsar fördömda mord, avvecklades Sternligan.

Efter det att FN:s rekommendation om en delning av mandatområdet Palestina i en judisk och en arabisk del, hade antagits i generalförsamlingen den 29 november 1947, attackerade palestinsk-arabiska förband judiska mål, vilket gav Irgun och Lehi anledning att ge tillbaka med samma mynt. Under Israels självständighetskrig våren 1948 och i samband med de blodiga striderna för vägarna mellan Tel Aviv och Jerusalem var den judiska delen av Jerusalem belägrad av arabiska styrkor. Irgun och Lehi attackerade arabiska byar som bjöd motstånd, som Deir Yassin 9 april 1948, då ett hundratal bybor

dödades (siffror på mellan 119 till 256 döda, de allra flesta icke stridande civila, har nämnts). Talesmän för Haganah och Yishuv (det judiska samhället i mandatområdet) tog oförbehållsamt avstånd från terrordådet såsom avskyvärt. Attacken brukar anges som ett huvudskäl till den stora palestinska flykten från Israel-kontrollerat område. Flykten av framför allt den palestinska över- och medelklassen hade startat i ordnade former redan i december 1947 vilket bidrog till att demoralisera de kvarvarande palestinska bönderna och arbetarna. Deir Yassin nämns alltid i debatten om orsakerna till den palestinska flykten, främst på grund av dess unicitet.

Vid denna tid dödades också många hundra civila judar i arabiska terrordåd, till exempel Sheik Jarrah den 13 april och Kfar Etzion 12 maj 1948, och andra attacker, men det ledde inte till någon flykt från landet, av det enkla skälet att judarna inte hade någonstans att fly. I maj 1948 avväpnades Sternligan och kom sedan att ingå i Haganah.

Den 19 – 22 juni 1948 bekämpade den reguljära israeliska armén Irgun i Altalena-incidenten. Irgun försökte smuggla in vapen och soldater med skeppet Altalena mot Israels nya regerings uttryckliga order. Regeringen krävde att vapnen och soldaterna i sin helhet skulle införlivas i Haganah, men Irgun vägrade. Strider utbröt med förlust av minst 40 människoliv, men handlingen visade att staten Israel var beredd även till våld mot de egna för att krossa terrorstyrkor för att försäkra sig om att inget och inga riskerade statens framtid.

Den 1 september 1948 inleddes Irguns soldater i Haganah eller Israel Defence Forces som Israels armé heter. Symboliskt och sakligt sett var denna handling av stor betydelse för Israels trovärdighet och politiska mognad som nation.

Menachem Begin – som faktiskt slängdes överbord av kaptenen på Altalena, som ville ge upp – var en framträdande medlem i Irgun och efterlyst av britterna som terrorist medan de fortfarande hade makten.

Begin grundade Irguns parlamentariska efterföljare, högerpartiet Herut. Det tog decennier innan han förlät David Ben Gurions handlande i Altalena-incidenten. Begin kom 30 år senare att bli premiärminister i Israel. Paradoxalt nog var det han, den före detta terroristen som kom att sluta fred med Egyptens president Sadat och han återlämnade i samband med denna fred varje tum av Sinaihalvön som hade ockuperats i samband med anfälls-kriget mot Israel i juni 1967. Itzak Shamir som blev Likuds ledare efter Begins avgång 1983, var en av Lehis ledare under 40 talet och kom från dess högerfalang.

LIKHETER MED DAGENS TERRORGRUPPER

Det är svårt att i efterhand spekulera vad Israels resoluta handlande beträffande dessa irreguljära styrkor och terrorgrupper betydde. Att det innebar att Israels för-

Menachem Begin var aktiv i Irgun och efterlyst terrorist.

måga att försvara sig på ett helhjärtat, disciplinerat och trovärdigt sätt förstärktes, måste sägas stå utom allt tvivel, liksom att det underlättade vid etablerandet av den demokratiska staten Israel. Visst finns det likheter med dagens palestinska terrorgrupper, men olikheterna är mångdubbelt fler. Irgun och Lehi verkade under en relativt kort period – 11 resp. 8 år. De riktade sina attacker i första hand mot den brittiska överhöghetens makt-symboler, inte dess civila, i andra hand fungerade de som irreguljära men effektiva försvarsstyrkor mot arabiska attacker mot byar och kibbutzer. Först i tredje hand och under ännu mer begränsad tid (1947-48) utgjorde Irgun och Lehi ett gissel för den civila palestinsk-arabiska befolkningen. Självordsattacker förekom aldrig. Omfattningen och antalet sårade och dödade översteg inte heller vad araberna utsatte judarna i Yishuv för.

Palestiniernas president Arafat, har inte vågat visa samma mod som Israels förste president David Ben-Gurion; att bestämt och en gång för alla avväpna alla icke-reguljära beväpnade styrkor och andra terrorister, och istället ägna sig åt att bygga upp den nya palestinska statsbildningen. Arafat är varken någon Ben-Gurion eller någon De Gaulle, utan verkar föredra att hålla ”grytan kokande” framför att resolut ta itu med de egna terroristerna, sätta sig ner vid förhandlingsbordet och skriva under en slutgiltig fred med Israel. En sådan möjlighet verkade ju finnas för drygt ett år sedan. Men politiskt mognad och mod krävs både för att skapa trovärdighet som fredspartner, och för att skapa trovärdighet som mottagare av det avsevärda bistånd och stöd som säkert den knoppande palestinska staten skulle komma i åtnjutande av.

Skulle Arafat eller en efterträdare våga göra det så skulle man kunna tro på en fredlig utveckling i Mellanöstern framöver.

Fil kand Lisa Abramowicz (e.abramowicz@telia.com) är föreståndare i Judiska Församlingen i Stockholm.